

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak (sprawozdawca)

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie ze skargi J. J.

na przewlekłość postępowania Sądu Apelacyjnego w [...]

w sprawie VI ACa .../16,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...]

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 lipca 2017 r.,

**1. stwierdza przewlekłość postępowania przed Sądem
Apelacyjnym w [...] w sprawie VI ACa .../16,**

**2. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na
rzecz J. J. kwotę 2000 (dwa tysiące) złotych tytułem
odszkodowania,**

**3. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w [...] na
rzecz skarżącego kwotę 440 (czteryście czterdzieści) złotych
tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów
zastępstwa procesowego,**

4. oddala skargę w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Powód J. J. wniósł skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem
Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. VI ACa .../16 o uchylenie dwóch uchwał,

domagając się: 1) stwierdzenia przewlekłości postępowania w tej sprawie, 2) zobowiązania Sądu Apelacyjnego w [...] do rozpoznania sprawy w terminie trzech miesięcy od rozpoznania skargi, 3) przyznania od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego odpowiedniej sumy w kwocie 20.000 złotych, 4) zwrotu uiszczonej opłaty od skargi w wysokości 200 złotych stosownie do art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1259 ze zm., dalej jako „ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r.”), 4) zasądzenia od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w [...] kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi skarżący podniósł, że pozwana Wspólnota Mieszkaniowa zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w [...] z dnia 17 grudnia 2015 r. (III C .../14), w sprawie z jego powództwa o uchylenie dwóch uchwał. Odpowiedź na apelację pozwanej pełnomocnik skarżącego wniósł pismem z dnia 25 lutego 2016 r. Sąd pierwszej instancji, na podstawie karty przekazowej z dnia 25 kwietnia 2016 r., akta sprawy przekazał do Sądu Apelacyjnego w [...]. Wobec tego, zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny - Wydział VI Cywilny w [...] dopuścił się bezczynności, gdyż mimo upływu ponad 12 miesięcy (378 dni) od daty wpływu akt, tj. od dnia 27 kwietnia 2016 r. nie podjął stosownych czynności w sprawie, przede wszystkim nie wyznaczył do dnia wniesienia skargi terminu rozprawy apelacyjnej. Według skarżącego, Sąd Apelacyjny w [...] swoją nieusprawiedliwioną bezczynnością wydłużył czas konieczny do wyjaśniania okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy o ponad 12 miesięcy, doprowadzając w ostateczności do przewlekłości postępowania. Ponadto postępowanie odwoławcze w sprawie, nie zostało i nie zostanie zakończone w rozsądnym terminie, gdyż do dnia wniesienia skargi nie został zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, mimo upływu ponad 12 miesięcy, 1 tygodnia i 6 dni od chwili wpływu akt sprawy do Sądu drugiej instancji. Wobec tego Sąd Apelacyjny naruszył jeden z elementów prawa do rzetelnego procesu, polegający na prawie do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 Konstytucji oraz

art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka). Bezczytność Sądu Apelacyjnego w [...] skutkująca przewlekłością postępowania, podważa także zaufanie do Rzeczypospolitej Polskiej, jako państwa prawa, a w tym w szczególności do instytucji sądów powszechnych oraz doprowadziła do zaistnienia swoistej „krzywdy moralnej” skarżącego, jakiej doznał on w wyniku nieusprawiedliwionej bezczynności tego Sądu. Skarżący podkreślił, że samo rozstrzygnięcie sprawy przez Sąd pierwszej instancji nastąpiło po upływie 1 roku, 7 miesięcy i 2 dni.

Wnosząc, stosownie do art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., o przyznanie sumy pieniężnej w wysokości 20.000 zł skarżący stwierdził, że mająca w niniejszej sprawie miejsce nieusprawiedliwiona ponad 12 miesięczna bezczynność Sądu posiada bezpośredni wpływ na termin rozstrzygnięcia sprawy, co w świetle przedstawionych powyżej okoliczności jest bezsporne. Jednocześnie przewlekłość spowodowana tą bezczynnością wpływa na termin rozstrzygnięcia postępowania o ustanowienie zarządcy przymusowego w rozumieniu art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2004 r. Nr 141, poz. 1492 z późn. zm.), toczącego się z wniosku skarżącego przed Sądem Rejonowym w P. Postępowanie to zostało zawieszone postanowieniem z dnia 26 marca 2015 r., sygn. I Ns .../11 Sądu Rejonowego w P. do czasu rozstrzygnięcia innych postępowań toczących się przed Sądem Okręgowym w [...]. Mając powyższe na względzie skarżący wskazał na rażącą, niczym nieusprawiedliwioną, szczególnie dotkliwą dla niego przewlekłość postępowania, w wyniku której doznał także szkody niepieniężnej (niemajątkowej) takiej, jak stres i frustracja. Powyższy stan potęguje również fakt, że nieusprawiedliwiona przewlekłość postępowania ma miejsce w innych postępowaniach toczących się przed VI Wydziałem Cywilnym Sądu Apelacyjnego w [...], w których stroną jest skarżący. Wskazana w skardze suma pieniężna jest zatem adekwatna do długości okresu ponad 12 miesięcznej nieusprawiedliwionej bezczynności skutkującej przewlekłością postępowania i uwzględnia szczególną dotkliwość, jaką jest nieuzasadnione rażące odwleczenie w czasie możliwości dochodzenia swoich praw przez skarżącego w kontekście innych postępowań oraz rekompensuje jego moralne krzywdy.

Prezes Sądu Apelacyjnego w [...] zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi.

Prezes Sądu Apelacyjnego przyznał, że akta sprawy wraz z apelacją pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej od wyroku Sądu Okręgowego w [...] wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w dniu 27 kwietnia 2016 r. Po sprawdzeniu czy apelacja nie zawiera braków oraz czy możliwe jest skierowanie jej na termin, akta oczekiwały na wyznaczenie terminu rozprawy do dnia 12 maja 2017 r. bowiem, zgodnie z § 43 ust. 1 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych z dnia 23 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 2316), sprawy w wydziałach przydzielane są w kolejności ich wpływu. Na koniec 2016 r. w VI Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w [...] pozostało do rozpoznania 3.418 spraw, w tym 2.639 spraw ACa. W roku 2016 wpłynęło łącznie 6.748 spraw, w tym 2.079 spraw ACa. W Wydziale orzeka 26 sędziów, a wśród tychże sędziów Przewodniczący Wydziału, jego Zastępcy i sędziowie wizytatorzy. Limit etatów wynosił 33 osoby, co oznacza, że w VI Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w [...] brak było 10 sędziów. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny nie podjął czynności wyznaczenia terminu w sprawie, przez okres ponad 12 miesięcy, ale okoliczność ta sama przez się nie stanowi jeszcze o przewlekłości postępowania. Pojęcie przewlekłości postępowania nie jest bowiem zależne wprost od długości toczącego się procesu i okresu oczekiwania na termin. Tym samym nie można dokonywać ocen tylko przez pryzmat czasu, jaki upłynął od momentu wniesienia pisma do momentu wydania prawomocnego rozstrzygnięcia. Nie każda zatem zwłoka może być przyczyną stwierdzenia przewlekłości, lecz jedynie zwłoka nieuzasadniona. W niniejszej sprawie nie można uznać, że taka zwłoka ma miejsce, uwzględniając stopień „obciążenia” VI Wydziału Cywilnego sprawami apelacyjnymi i zażaleniowymi, które wpływają do rozpoznania. Skoro przewlekłość postępowania musi być odnoszona do konkretnych okoliczności mających miejsce w sprawie, to tym samym, musi je uwzględniać. Przy tej ocenie nie może ująć z pola widzenia nakaz rozpoznawania spraw według kolejności wpływu. Sprawa niniejsza oczekiwała na wyznaczenie, zgodnie z kolejnością wpływu spraw, a na wyznaczenie terminu oczekuje się w Wydziale VI Cywilnym około 15 miesięcy.

Prezes Sądu Apelacyjnego podkreślił, że jego uprawnienia w zakresie organizacji sądu sprowadzają się do podejmowania decyzji, które mają stworzyć w ramach otrzymanych środków odpowiednie warunki organizacyjne dla sprawnego

działania wydziałów. Obowiązkiem prezesa sądu jest czuwanie na bieżąco nad tym, jak funkcjonuje ustalony podział czynności. Natomiast do zadań Ministra Sprawiedliwości w ramach pełnionego nadzoru administracyjnego, zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 2062 ze zm.) między innymi należy podejmowanie takich działań, by zapewniona była realizacja celów i zadań w sądownictwie. Ponadto, w myśl utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, wysokość sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki. Nie ma na celu wyrównania szkody powstałej na skutek przewlekłości, a ma stanowić swego rodzaju rekompensatę za zwłokę w rozpoznaniu sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne dla załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Z kolei dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.).

W dotychczasowej (utrwalonej) judykaturze Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że kilkumiesięczny okres wyczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego

terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie pośród innych spraw wniesionych do konkretnego sądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 14 lutego 2006 r., III SPP 7/06, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 88; z dnia 18 października 2007 r., III SPP 40/07, LEX nr 861707; z dnia 27 czerwca 2013 r., WSP 4/13, LEX nr 1342181; z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/14, LEX nr 1598704; z dnia 21 lipca 2015 r., III SPP 14/15, niepublikowane). Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. nie określa bowiem jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Zasadniczo za przewlekłe uznaje się postępowanie, w którym w danej instancji nie wyznaczono terminu rozprawy przez ponad 12 miesięcy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005 nr 23, poz. 384; z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120 z glosą C. Kłaka; z dnia 5 sierpnia 2013 r., III SPP 188/13, LEX nr 1448755; z dnia 25 listopada 2014 r., III SPP 229/14, LEX nr 1598704; z dnia 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, niepublikowane; z dnia 6 października 2016 r., III SPP 59/16, LEX nr 2166386; z dnia 22 marca 2017 r., III SPP 11/17, LEX nr 2298289; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17, LEX nr 2307120). Sąd Najwyższy konsekwentnie prezentuje stanowisko, że trudności kadrowe sądów nie mogą blokować przytoczonych powyżej zasad sprawnego prowadzenia postępowania. Władze krajowe mają bowiem obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej, w tym zapewnienia optymalnej obsady kadrowej sądów odwoławczych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 120; z dnia 22 marca 2017 r., III SPP 9/17, LEX nr 2298289; z dnia 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17, LEX nr 2307120). Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 lipca 2015 r. w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce (skargi nr 72287/10, 13927/11, 46187/11) wskazał, że przyczyną przewlekłości postępowań w Polsce jest niewystarczająca liczba sędziów i urzędników, nieadekwatne siedziby sądów, co wymaga od Państwa podjęcia działań zaradczych.

W sprawie objętej skargą powództwo zostało wniesione w dniu 29 kwietnia 2014 r., wyrok Sądu Okręgowego zapadł w dniu 17 grudnia 2015 r., akta z apelacją pozwanej Wspólnoty Mieszkaniowej zostały zarejestrowane w Sądzie Apelacyjnym w [...] w dniu 27 kwietnia 2016 r., a dopiero w dniu 12 maja 2017 r. został

wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej na dzień 27 czerwca 2017 r., po zamknięciu której odroczone ogłoszenie wyroku na dzień 11 lipca 2017 r. Postępowanie w sprawie zostało prawomocnie zakończone wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] w dniu 11 lipca 2017 r. Pierwsza czynność została więc podjęta przez Sąd Apelacyjny po upływie 12 miesięcy od wpływu akt do tego Sądu, zaś do dnia wydania zarządzenia o wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, co miało miejsce po wniesieniu skargi na przewlekłość postępowania, nie podjęto żadnych czynności ukierunkowanych na merytoryczne rozpoznanie apelacji. Poza sprawdzeniem apelacji pod względem formalnym w sprawie nie dokonano jakiejkolwiek czynności, która usprawiedliwiałaby zwłokę w rozpoznaniu apelacji. Tak długi czas oczekiwania przez strony na rozpoznanie sprawy uzasadnia więc stwierdzenie, że doszło do naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Podkreślić jednak należy, że ponad 12 miesięczna zwłoka polegająca na niewyznaczanie terminu rozprawy od wpłynięcia akt sprawy do Sądu drugiej instancji nie jest przewlekłością wynikającą z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącego Wydziału, czy sędziego referenta, lecz jest rezultatem nieudolności organów władzy wykonawczej i ustawodawczej w zapewnieniu władzy sądowniczej odpowiednich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, by możliwe było szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają - w tym konkretnym przypadku - do Sądu Apelacyjnego w [...], na co zwracał uwagę Europejski Trybunał Praw Człowieka w sprawie Rutkowski i inni przeciwko Polsce.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 cytowanej powyżej ustawy, uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 złotych do 20.000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ile etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu

trwania postępowania. Przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie powołanego przepisu stanowi zatem sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Następuje ono w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15, LEX nr 2032325; z dnia 28 maja 2015 r., III SPP 10/15, LEX nr 174074; z dnia 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). W realiach rozpoznawanej sprawy, w ocenie Sądu Najwyższego, właściwe będzie przyznanie skarżącemu tytułem odszkodowania kwoty 2.000 zł. Przyznając kwotę w takiej wysokości należy mieć na względzie, że zarzucana w niniejszej sprawie przewlekłość postępowania ustała, gdyż w sprawie, której dotyczy skarga, postępowanie zostało zakończone. Dlatego też, przyznając skarżącemu kwotę pieniężną w wysokości 2.000 zł, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania skargowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w związku z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804 z późn. zm.).

kc